ANY IV JUNY DE 1931 NÚM. 42

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

EL DRET DELS POBLES A LA LLIBERTAT

Tan prompte com han bufat aires de concòrdia i de mútua comprensió, els fets diferencials dels distints pobles ibèrics s'han manifestat d'una manera clara, com a problemes vius, malgrat la imposició legal continuada per espai d'alguns segles amb la còmoda asquiescència dels indiferents. La llibertat dels pobles, tan vital com la llibertat dels individus, ja no és avui considerada pels esperits comprensius com atemptatòria a la cohesió de les grans unitats estatals. Ésser català, o gallec, o castellà, no vol dir deixar d'ésser espanyol; vol dir simplement que, abans que espanyol, hom és català, o castellà o gallec. És aquesta una qüestió purament d'ordre cronològic. Així com una unitat estatal està composta d'una suma de ciutadans lliures i de municipis autònoms, pot estar igualment integrada per pobles distints i collectivament diferents, sense que en perilli la dita unitat. Conseqüència del no reconeixement d'aquest fet, ha estat, a Espanya, la invenció del tòpic erroni i ridícul—per no dir de mala fe—de les dues pàtries: la grande *i* la chica. *D'aquesta manera, el centralisme hegemònic i assimilista del poble dominant, ha pretès enlluernar els esperits inconscients dels pobles sotmesos, molts dels quals han caigut en l'engany. Pàtria no n'hi ha més que una: la pròpia. Pot haver-hi raons de conveniència que ens despertin sentiments de caràcter afectiu vers l'Estat del qual forma part el nostre poble, però aquests sentiments no es poden con-*

fondre mai amb el d'amor a la Pàtria única, *que és quelcom de més íntim i més cordial.*

El problema a resoldre en la nova estructuració de l'Estat Espanyol és, doncs, exclusivament, un problema de llibertat. Els pobles que per entroncaments de prínceps o per conveniències històriques han arribat a formar una entitat política com la d'Espanya, són tan mereixedors de llibertat, com a tals pobles, com ho són els ciutadans i els municipis que integren una unitat política homogènia. Conscients d'aquesta necessitat de llibertat, millor dit, d'aquest dret a la llibertat pròpia, i davant l'anunci de convocatòria de Corts Constituents, els distints pobles que componen l'Estat Espanyol han formulat, cada un d'ells, el projecte d'Estatut regulador de la seva autonomia. Entre ells no podia mancar-hi el de les Illes Balears, i l'"Associació per la Cultura de Mallorca" en prengué la iniciativa. Elements d'aquesta Associació, amb collaboració d'altres de les Cambres de Comerç i Agrícola de la nostra ciutat, conjuntament, han redactat un avantprojecte d'Estatut, el qual, prèvia l'aprovació de la Diputació Provincial i dels Ajuntaments de les tres illes, serà presentat a les futures Corts Constituents.

Publicam aquest avantprojecte en altre lloc del present número de L. N. T. En el seu preàmbul veuran els nostres lectors exposades les raons que serveixen de fonament a l'Estatut. Veuran també que el seu esperit fuig, naturalment, de la idea del Balearisme com a unitat, i dóna la màxima autonomia a cada una de les tres illes, les quals no tendran altre nexe que les uneixi a Mallorca que el que faci necessari les relacions del territori autònom amb el Poder Federal de l'Estat. En altra ocasió, hem combatut des d'aquestes planes la idea del Balearisme com a mancada totalment de realitat, més encara que l'arbitrària i antiquada divisió del territori del continent en Províncies, marcades pel caprici del llapis del legistador damunt el mapa. Les Illes Balears, separades per la mar i amb escassa comunicació, es senten més externes l'una de l'altra que moltes de les províncies distintes del continent.

En aquest projecte d'Estatut es fixa també com un dret irrenunciable dels naturals del territori autònom, la cooficialitat de les dues llengües: la pròpia i l'espanyola. La llengua és, sens dubte, la manifestació més essencial de l'esperit d'un poble, perquè és el seu Verb. Però malgrat Mallorca i les seves germanes Menorca i Eivissa siguin una part del poble que parla la mateixa llengua, les condicions geogràfiques del grup Balear, el seu isolament i àdhuc la seva història, imprimeixen a cada una de les illes un caràcter particular

i una fesomia pròpia que demana també per elles una particular autonomia.

L'Estatut de les Illes Balears no ve a negar de cap manera la gravitació d'aquest grup geogràfic, i particularment de l'illa de Mallorca, vers el poble Pairal que ens donà el seu idioma i ens féu partíceps de la seva cultura. Ara com sempre, en virtut d'aquesta llei de gravitació, i responent a fets històrics i biològics innegables, totes les nostres activitats espirituals i materials seguiran forçosament l'atracció del gran Poble Català progenitor de l'antic i tan liberal Regne de Mallorca. Del Regne que fundà l'alt En Jaume I en l'època gloriosa de la major expansió mediterrània de Catalunya.

AVANTPROJECTE D'ESTATUT
DE LES ILLES BALEARS

Presentat per l'"Associació per la Cultura de Mallorca" amb l'assentiment de les Cambres de Comerç i Agrícola en quant afecta les seves respectives esferes oficials d'acció.

PREÀMBUL

La possibilitat, i fins gosaríem a dir la probabilitat, que la pròxima constitució definitiva de la República Espanyola sigui en forma federal, imposa la necessitat urgent que totes aquelles regions del futur Estat Federal, que es creguin amb dret al reconeixement d'unes característiques pròpies, es preocupin de la manera com podran ésser ateses aquestes, i regulada la seva administració dins la unitat estatal que han d'estructurar les Corts constituents actualment convocades.

Que Mallorca, i les altres illes germanes, estiguin en aquestes condicions és, de tan obvi, innecessari de dir. Tenim una llengua, viva i bategant per demostrar la seva força, que informaria per ella sola, si res més no hi hagués al fons, la nostra personalitat. Tenim una tradició de govern, i fins l'autonomia que pretenim, l'hem tenguda segles enrera, quan l'atzar de la història no havia torçut encara el curs natural de la vida d'un poble, qui, de més inexpert i de més jove, en gestes de guerra i en gestes de pau, havia fet patent la seva abrivada vital, en temps que la seva senyera era vista de tots els camins de la mar i el seu parlar, conegut de tots els camins de la terra.

Mes tot això és el passat, que si és esmentat aquí no és amb inútil recança, ni amb cap estèril desig de resurrecció impossible. Els temps nous demanen obra nova. Volem només significar que el pensament d'allò que ha estat, pot ésser el fil que estableixi la vinculació imprescindible del present amb les rels que lliguen, a despit de totes les utopies de llibertat, l'home a la terra.

L'avantprojecte d'Estatut de les Illes Balears que es presenta no pretèn

haver esgotat la matèria en una redacció completa i definitiva, sinó sols haver donat forma a una base mínima d'aspiracions, acceptables per tothom. Hem procurat ordenar un articulat de possibilitats actuals, adaptat a les necessitats presents de Mallorca, i inspirat en la més generosa actitud quant a les altres illes. Respecte a Menorca i Eivissa, cap desig d'unificació, cap extemporània i antiliberal velleïtat de domini, cap afany de centralització. Que cascuna d'elles s'ordeni al seu albir i a la mida de les seves particulars necessitats la pròpia vida, sense més nexe, si tant es vol, que el veïnatge i aquella mateixa condició comuna de fraternitat que és, per naturalesa, indefugible, apart del que facin necessari les superiors raons de relació amb el poder de l'Estat Federal.

Per això, en un projecte d'aquest caràcter, no podíem ni havíem d'entrar en qüestions de detall, que hauran d'ésser regulades per les lleis orgàniques o reglaments complementaris corresponents. Fins de qüestions d'alta importància, com l'ensenyança per exemple, no hem fet més que indicar els graus en què la voldríem regulada i dependent del nostre propi govern; primària, secundària i tècnica. A consciència hem prescindit de la superior, i això per dues principals raons: primera, per creure que les universitats han de treure la seva eficiència i la mateixa riquesa, per no dir l'opulència, que els és indispensable, de llur proporcionalitat al nombre d'habitants; i segona, perquè fins i tot quan ens bastàssim per mantenir-ne una de pròpia, les nostres especials condicions d'isolament geogràfic, en reflectir-se en la vida social, imposen, com un complement o anexe de l'educació universitària, el desplaçament obligat dels nostres escolars.

Aiximateix de les altres qüestions, deixades al treball de les ponències redactores dels citats reglaments complementaris, seria en va d'indicar el detall. Sobre una d'elles, no obstant, la més important sens dubte pels temps que correm, i ens referim a la qüestió social, no volem silenciar l'aspiració que no han de trobar en la nostra autonomia cap obstacle, sinó l'acollida amatent que en justícia els és deguda, aquells humanitaris avenços de la legislació internacional del treball admesos pels països capdavanters.

Ni podríem deixar d'expressar tampoc el nostre convenciment que, en l'aspecte material, no ens manca a l'hora present a Mallorca aquella fermesa econòmica sense la qual una administració autonòmica, que no pot recolzar-se només sobre fonaments de caràcter ideològic i sentimental, no podria estabilitzar-se amb la desitjada i indispensable seguretat. Ben estudiades, la capacitat de l'economia insular, la força de la nostra agricultura, les possibilitats redituals del Turisme, són, entre d'altres, factors de riquesa tangibles que parlen prou alt, amb aquella freda eloqüència incontestable dels guarismes, que són els que han d'ésser jugats en la redacció del necessari Concert Econòmic.

Finalment, estam ben convençuts, i hauríem de convéncer-nos-en ben bé tots plegats, que l'autonomia que demanam no és, per si mateixa, un

fi, sinó un mitjà per assolir millor un fi més alt. I que, per a nosaltres, és, sobretot, una finestra oberta al recobrament integral de la nostra consciència collectiva de poble. Una via nova per on seguir el camí de la civilització i de la cultura, amb una major responsabilitat, indubtablement, i amb un esforç molt més gran, però també amb una glòria més alta i més pura.

Per l'ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA DE MALLORCA: Emili Darder, *President;* Francesc de Sales Aguiló; Miquel Font i Gorostiza; Guillem Forteza; Joan Pons i Marquès; Elvir Sans.—Per la CAMBRA PROVINCIAL DE COMERÇ, INDÚSTRIA I NAVEGACIÓ: Josep Casasnovas i Obiador, *President;* Guillem Roca Waring.—Per la CAMBRA OFICIAL AGRÍCOLA: Antoni Ferragut, *President;* Arnest Mestres.

ESTATUT

DECLARACIÓ PRELIMINAR

ARTICLE 1.—El territori de les Balears, integrat per les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i altres de menors, constitueix una regió amb caràcters geogràfics, històrics, lingüístics i econòmics que són el fonament del dret a l'autonomia que regula el present Estatut.

Es reconeix a Menorca i Eivissa el dret a regular particularment la seva pròpia autonomia, salvant aquells lligams d'unitat que puguin fer necessaris les superiors raons de relació amb el Poder federal de l'Estat espanyol.

TÍTOL I

IDIOMA.—BANDERA.—DRETS I OBLIGACIONS

ARTICLE 2.—Les llengües oficials del territori són indistintament la materna del dit territori i l'espanyola.

El coneixement de la primera serà absolutament necessari als funcionaris, de qualsevol ordre i categoria, que prestin servei en el territori de la regió.

ARTICLE 3.—La bandera de la regió és la de l'antic Regne de Mallorca.

ARTICLE 4.—Els Drets i Obligacions expressats en aquest Estatut seran aplicadors:

a) En l'ordre polític: a tots els naturals del territori, homes i dones sense excepció i als seus fills, i als no naturals que hi duguen tres anys de residència contínua.

b) En l'ordre civil; els preceptes de dret foral seran aplicadors a tots els naturals del territori, sien o no residents; als no naturals que, duent tres anys de residència, ho demanin expressament, o bé, al cap de deu anys de residència contínua, no hagin optat per acollir-se a una legislació distinta.

c) En l'ordre social: a tots els residents, sien o no naturals del territori.

TÍTOL II

ORGANITZACIÓ DELS PODERS

ARTICLE 5.—El govern del territori de la regió, fonamentat en una ampla autonomia municipal, comprèn tres institucions distintes i ordenades que són: *a)* els Consells Municipals, *b)* les Diputacions insulars, i *c)* un organisme superior interinsular o general.

a) DELS CONSELLS MUNICIPALS

ARTICLE 6.—Els Consells Municipals seran d'elecció popular i es regiran per la llei orgànica corresponent.

b) DE LES DIPUTACIONS INSULARS

ARTICLE 7.—Les Diputacions insulars, que duran el nom de les illes respectives—Diputació de Mallorca, Diputació de Menorca, Diputació d'Eivissa—residiran a la capital de cada illa i tendran per objecte, dins cascuna d'elles, la totalitat de funcions de govern que no es reservi exclusivament el Poder federal de l'Estat.

Aquestes Diputacions insulars seran elegides: una tercera part entre els Consells Municipals, i les dues terceres parts restants per elecció directa entre tots els electors de l'illa respectiva.

ARTICLE 8.—Pels efectes electorals esmentats en l'article anterior, es considera Mallorca dividida en tres districtes, i Menorca i Eivissa formant un sol districte cada una d'elles.

ARTICLE 9.—Cada districte elegirà sis representants per elecció directa i tres per elecció entre els Consells Municipals. La Diputació de Mallorca constarà per tant d'un total de vint-i-set diputats. La de Menorca i la d'Eivissa de nou diputats cada una.

ARTICLE 10.—Tant si són d'elecció directa com procedents d'elecció entre els Consells Municipals, els càrrecs de diputat duraran sis anys, renovant-se per meitat cada tres anys. La primera renovació es farà per sorteig entre els districtes.

ARTICLE 11.—La Diputació insular de Mallorca nomenarà cada tres anys per elecció entre els seus vint-i-set diputats, un Consell de Govern compost d'un President i sis Consellers, que tendran la denominació i atribucions de:

Conseller President: Presidència i Governació.
" d'Hisenda.
" de Foment.
" d'Instrucció i Cultura.
" de Sanitat i Previsió.
" de Treball i Economia.
" d'Agricultura, Indústria i Comerç.

No obstant l'expressat en el present article, Menorca i Eivissa podran regular-se per elles mateixes el règim de les pròpies Diputacions.

ARTICLE 12.—La presidència de la Diputació i del seu Consell de Govern recauran forçosament en la mateixa persona. Els set consellers nomenaran d'entre ells un vice-president.

ARTICLE 13.—Les vacants que es produeixin en el Consell de Govern seran cobertes per elecció per la Diputació.

ARTICLE 14.—Serà secretari del Consell de Govern el que ho sigui de la Diputació insular de Mallorca.

ARTICLE 15.—Els acords del Consell de Govern seran presos per majoria absoluta dels consellers presents a la sessió. Per celebrar sessió serà necessària la presència d'un mínim de cinc consellers.

Els casos d'aplicació del referèndum i forma d'aplicació del mateix seran determinats en la llei orgànica corresponent.

ARTICLE 16.—La Diputació insular de Mallorca es reunirà en sessió ordinària dues vegades a l'any, per la formació del pressupost, aprovació dels comptes de l'exercici anterior, i aprovació o revisió de la gestió del Consell de Govern.

En sessió extraordinària es reunirà totes les vegades que ho consideri necessari el Consell de Govern o així ho demani la tercera part dels diputats.

c) Del Gran i General Consell

ARTICLE 17.—L'organisme superior interinsular, que durà el nom de Gran i General Consell, estarà integrat per la suma de diputats de les tres Diputacions insulars amb un total de quaranta cinc membres. Les atribucions del Gran i General Consell seran: Les relacions de les Diputacions insulars amb el Poder federal de l'Estat espanyol i les qüestions d'interès comú a totes o a alguna de les illes.

ARTICLE 18.—El Gran i General Consell tendrà la seva residència oficial a la Ciutat de Mallorca.

ARTICLE 19.—La presidència del Gran i General Consell serà exercida pels presidents de les tres Diputacions insulars, renovant-se cada tres anys i segons l'ordre següent: Mallorca, Menorca, Eivissa.

ARTICLE 20.—Serà secretari del Gran i General Consell el de la Diputació insular de Mallorca.

ARTICLE 21.—El Gran i General Consell es reunirà amb caràcter ordinari, per efectes del concert econòmic amb l'Estat, una vegada a l'any, i amb caràcter d'extraordinari sempre que així ho demani una de les Diputacions insulars.

ARTICLE 22.—Les funcions de justícia municipal seran autònomes dins el territori de la regió, i seran regulades per la llei orgànica corresponent.

TÍTOL III

FACULTATS

ARTICLE 23.—En la delimitació de facultats entre les dues esferes de l'administració, es consideren com a pertanyents al Poder federal de l'Estat les funcions inherents a la seva sobirania. Són per tant funcions de l'Estat:

a) Les relacions internacionals i representació diplomàtica i consular.

b) L'Exèrcit i l'Armada, fortificació de costes i fronteres i tot quant fa relació a la defensa nacional.

c) Les condicions per ésser espanyol i l'exercici dels drets individuals i polítics establerts en la Constitució.

d) El règim aranzelari i tractats de Comerç i Duanes.

e) L'abanderament de vaixells mercants, i drets i beneficis que concedeix.

f) La legislació penal, social i mercantil, comprenent la darrera el règim de propietat industrial i intellectual.

g) Les peses i mesures, el sistema monetari i les condicions per a l'emissió de paper moneda.

h) La reglamentació dels serveis de Correus, Telègrafs i Radiocomunicació.

i) L'administració de justícia i règim penitenciari, feta excepció de la justícia municipal.

j) L'ordre públic.

k) La sanitat exterior.

l) El règim concordatari.

ARTICLE 24.—Es consideren funcions dependents de l'organització autonòmica regional, les no inherents a la sobirania estatal, o sien:

1) La constitució, interpretació i aplicació dels estatuts reguladors d'aquesta mateixa autonomia.

2) L'administració local, comprenent-hi l'organització i règim municipal i dels seus funcionaris: secretaris, interventors, metges, inspectors de sanitat i altres titulars.

3) Organització i administració de la justícia municipal.

4) Règim tributari i econòmic, incloent imposts, contribucions, emprèstits, pressuposts i comptes.

5) Vida i política econòmica de la regió, organització corporativa, Consell d'Economia, Cambres Agrícoles i de Comerç, de la Propietat i en general les institucions relacionades amb l'economia pairal.

6) Port franc i aeroport, comerç de cabotatge, indústries de mar.

7) Higiene, Sanitat i Previsió.

8) Ensenyança primària i secundària; Escoles Normals i Tècniques de Comerç, de capatassos d'Indústria, Agrícoles, i Escoles de patrons de Cabotatge i de Pesca, d'Arts i d'Oficis, etc.

9) Estructuració agro-pecuària, i qüestions socials agràries anexes.

10) Beneficència pública i privada, general i particular.

11) Obres públiques, Mines, Aigües, Salts d'aigua, Ferrocarrils, Tramvies, Ports, Carreteres i Monts.

12) Turisme, tresor artístic, arqueològic i natural del territori. Jocs i espectacles públics.

13) Cultura intellectual i física.

TÍTOL IV

De la Representació de l'Estat espanyol

ARTICLE 25.—Els representats oficials del Poder federal de l'Estat espanyol a cada una de les illes seran nomenats pel Govern federal d'entre les ternes que elevaran les respectives Diputacions.

El càrrec de representant del Poder federal serà incompatible amb el de diputat de les Diputacions insulars.

TÍTOL V

Concert Econòmic

ARTICLE 26.—La contribució del territori de la regió a l'Estat federal serà regulada per un concert econòmic semblant a l'actualment vigent per les províncies Bascongades i Navarra.

La forma i quantia de primer establiment d'aquest concert econòmic serà fixada per una Assemblea integrada per la representació de l'Estat federal, i d'altra banda per la Diputació provincial de Balears i representacions dels Ajuntaments de les illes i de les entitats interessades en l'economia regional.

TÍTOL VI

De la reforma del present Estatut

ARTICLE 27.—Aquest Estatut sols podrà ésser modificat a petició de les dues terceres parts dels membres integrants del Gran i General Consell.

Qualsevol modificació proposada no entrarà en vigor que no hagi obtenguda l'aprovació de les quatre cinquenes parts dels electors de tot el territori, sollicitada per referèndum.

TÍTOL VII

ARTICLES ADDICIONALS

ARTICLE 28.—Sempre que en el curs del present Estatut es fa referència a eleccions, s'entendrà aplicat a elles el sistema de representació proporcional.

Els càrrecs de Conseller Municipal i de Diputat seran compatibles amb la representació a Corts.

ARTICLE 29.—Les incapacitats i incompatibilitats del càrrecs polítics i administratius seran determinades per les lleis orgàniques corresponents.

ARTICLE 30.—Seran respectats als actuals funcionaris públics tots els drets adquirits, sempre que es subjectin al present Estatut.

ARTICLE 31.—Sense perjudici de l'apartat *l* de l'article 23, el Govern autònom de la regió es reserva el dret d'intervenir en l'organització, dins el seu territori, de les relacions entre els dos poders, eclesiàstic i civil.

Ciutat de Mallorca, 19 de juny de 1931.

LA LLEGENDA DE TANNHÄUSER

TANNHAUSER macilent a dalt de la muntanya
cerca el sossec de l'ànima que Venus li ha robat
i vol fugir per sempre de la vella cabanya
i del llaç de la trena bruna que el té lligat.

Mes li apar tan formosa quan la lluna la banya
que el cavaller Tannhäuser la contempla encisat,
i l'esperit forceja, feble com una canya,
però cal penitència per expiâ el pecat.

Fuig en pelegrinatge a la Roma sagrada;
diu les culpes d'amor el cavaller contrit
a davant del pontífex Urbà i de la gentada.

«Perdó no assoliràs—el Sant Pare li ha dit—
que abans la llenya seca del bàcul treu tanyada»
I tot d'una—oh miracle!—en roses ha florit.

BARTOMEU FORTEZA

L'HORA INTEL·LECTUAL

La proclamació de la República Catalana per Francesc Macià ha posat a prova, una prova tan dura i forta que bé podríem anomenar prova del foc, els esforços silenciosos atresorats durant els anys de Dictadura pels veritables intellectuals purs, que mentre vivia i actuava la fèrula anti-intelligent sapiguérem refugiar-nos elegantment a les biblioteques, preparant els camins intellectuals de la nova Catalunya en gestació. Ara, després de la magna naixença del 14 d'abril, l'espectacle intellectual que s'ofereix als nostres ulls de treballadors heròics no pot ésser més descoratjador. ¿Què han fet els intellectuals de Catalunya pensant en l'hora lliure que avui estem vivint? Es tristíssim tenir de dir-ho: res o gairebé res. La majoria dels nostres professionals de l'intellectualisme van limitar-se a gemegar i a sanglotar, a amenaçar apocalípticament o a menysprear olímpicament. Cap d'ells va preocupar-se de preparar els camins intellectuals pels quals hauria d'avançar normalment la futura República intellectual lògicament constituïda. La exposició lenta, heròica i persistent del meu concepte sistemàtic de l'academisme, m'ha valgut tota mena d'insults i d'amenaces, d'injúries i de calúmnies, d'ironies i de misèries. I ara, avui, ¡ja ho veieu! De tots aquells pseudo-intellectuals que tant gallejaven fent de patriotes més o menys teatrals, no se'n canta gall ni gallina. Mentre la tempesta planava damunt la Catalunya dolorida i amordaçada, jo veia clar que aquests homes fingien i ens enganyaven. Jo m'aconsolava, però, descobrint i registrant l'eixòrquia de llurs esforços. Veia clar que de llurs ficcions grotescament absurdes no en quedaria ni l'ombra quan sonés el crit de llibertat. No em creia, però, que l'arrasament fos tan complet i absolut. Avui, la nova literatura catalana només té un camí normalment ben preparat a seguir: el del muu academisme sistemàtic.

Fa pena, fa una enorme tristesa el dir-ho. Però la majoria dels

nostres intellectuals, polítics i literats, cregueren que la data del 23 de setembre de 1923 era com una clau que tancava una porta que podríem obrir un dia o altre per trobar la cambra intellectual en ordre tal com l'havíem deixat. I ara, el 14 d'abril de 1931, en tornar a obrir la cambra, han vist que tots els mobles i tots els objectes s'havien tornat pols i queien a trossos, tornats inservibles. Per tota aquesta gent, confiada i càndida, el món no ha avançat gens durant els anys de Dictadura. I ara, en crear-se nous partits polítics i noves tendències literàries, es freguen els ulls sorpresos, com si el món hagués saltat de la seva òrbita i com si les coses no anessin per on haurien d'anar lògicament. ¡Pobres ingenus! La dura experiència no els ha tocat gens. I ara es troben desfocats, desorientats, i diuen paraules que voldrien ésser de confiança serena i són d'inquietud malhumorada...

Tota la política, tota la literatura catalana, ha caigut feta pols per la virtut de la gran naixença, per obra i gràcia de l'esclat radiant de la República Catalana. Nosaltres, els intellectuals purs, els sistemàtics de l'academisme, els blasmats i els insultats, els que havem sofert en silenci, heròicament i estòicament, tota mena d'angoixes i de misèries, patint fam i sed de justícia i de comprensió, som els únics, absolutament els únics, que tenim el dret de parlar amb la màxima puresa en aquesta hora de llibertat. Mentre nosaltres patíem en silenci i treballàvem a les biblioteques per la futura gran Catalunya, aquesta gent que ara crida tant i mou tant els braços, no feia res, absolutament res, pel dia de demà. La prova clara d'això és que ara no saben on van ni tenen idees exactes de res del que caldrà fer. Amb una Esquerra improvitzada, amb una Dreta inexistent, nosaltres, els intellectuals purs, els homes de Centre, som els únics que portem un programa conscient i europeament aplicable: en política, centre republicà; en literatura, academisme sistemàtic. I els que avui ens segueixen són pocs, però els millors. Jo us dic que no cal fiar-se dels èxits momentaris ni de les bravates dels difunts que encara parlen. Nosaltres, els heròics i els estòics, els humiliats d'ahir, serem els triomfadors de demà. La millor Catalunya, la futura Catalunya lògica, s'està creant a les nostres mans, i la majoria de catalans, desorientats o somnolents, no se n'adonen encara. ¡Deixeu que baladregin els superficials i els analfabets, els incoherents i els popularistes! La tradició perfecta, la construim nosaltres. Només l'academisme, només l'intellectualisme pur a ultrança, marcaria les rutes de la nostra futura República intellectual.

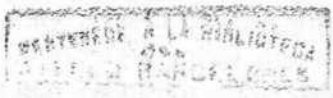
I ella seria la filla d'aquest nou catalanisme que nosaltres estem forjant damunt les runes d'un quart de segle de ficcions que s'enfonsen en el no-res de la indiferència més absoluta.

A. ESCLASANS

ARISTOTELISME I SCOTISME

A propòsit d'uns manuscrits inèdits.

I

ENTRE els papers d'una llar per a mi venerable, vaig trobar dos volums de més de 400 pàgines bellament manuscrites per Guillem Sureda d'es Rafal i Ferrer de la Tafona, entre els anys 1799 i 1808, relligats en pergamí. Contenen la doctrina, dia per dia, dels cursos de filosofia explicats en el Convent de Sant Francesc, de Mallorca, segons la doctrina del Ven. Duns Scot, pels Mestres seràfics Fra Joan Amengual (1) i Fra Antoni Perelló (2). Coneguda és la figura del Pare Amengual, illustre professor, i més encara la de Fra Antoni Perelló; i desconegudes són les obres manuscrites que he tengut la sort de trobar. Fra Antoni Perelló fou natural de Petra, catedràtic de Filosofia i Mestre de Teologia a la Universitat de Mallorca, dues vegades Guardià del convent de Sant Francesc, Custodi i Ministre Provincial de Mallorca, etc. Foren famoses les conclusions de teologia scotista-lulliana que sostengué lluïdament dins la Universitat de Valladolid; triomf clamorós a conseqüència del qual fou elegit Comissari General de l'Ordre a Roma (3). Morí l'any 1748. El manuscrit de què es tracta és molt concís, rigurosament filosòfic i pedagògic i diametralment oposat, literàriament parlant, a totes les seves emfàtiques publicacions, ben "segle XVIII", plenes d'oripell i ungides del vanitós esperit d'aquell segle.

---

(1) Primer volum que comprèn: *Lògica menor, Física general, Física especial, Ontologia* i *Pneumatologia*. 401 pàgines.

(2) Segon volum que conté: *Lògica menor, Lògica major, Física general, Física especial, Metafísica*. 690 pàgines.

(3) Coneixia d'ell les següents publicacions: *Arbol sepulcral para eternas memorias de D. Carlos II de Austria...* (Palma, 1701); *Sermón fúnebre en las honras de la Ven. M. y S., Sor Clara M.ª Ponce de León.* (Palma, 1705); *Triunfos baleáricos... reportados por D. Carlos III.* (Palma, 1706); *Oración... en las fiestas de canoniz. de S. Luís G. y S. Estanislao de Kostka.* (Palma, 1727); *Sermones* (inèditos), *Materias predicables* (inèditos); etc. No coneixia res dels seus escrits teològics ni filosòfics, fins que vaig trobar els manuscrits de què tract.

Del retorn a l'escotisme ja se n'ocupà, fa dos anys, En Joaquim Carreres i Artau; i "La Revista" (1) publicà alguns fragments de la interessant monografia sobre "La lògica dels universals a la fi del segle XIII", distingida amb el Premi Pelfort per la "Societat Barcelonina d'Amics del País". "És un fet—escriu Carreres i Artau—que la filosofia contemporània es troba avui abocada a un moviment de fonda renovació. Nous motius i tendències apareixen a la seva superfície, mentre cova un pregon anhel de penetrar els enigmes de l'Univers i bastir, de bell nou, la vida humana sobre bases més sòlides. Poc a poc es deixondeix de l'ensopiment que va envair-la arran la febre materialista del segle XIX^{è} i camina a passes una mica insegures encara, vers un horitzó ample d'esperances". Els nostres filòsofs actuals—sense exceptuar ni Ortega i Gasset—amb un afany d'originalitat indiscret i sospitós, retardaren la florescència del renaixement escolàstic-peripatètic; però, avui, el renaixement de la filosofia aristotèlica, coneguda principalment a través dels seus comentadors medievals, és un fet inabordable. Cal esperar que les seves poncelles s'obriran a la calor d'un ambient menys fanàtic, més lliure i més clar. Veim, per exemple. que la *"Nueva Biblioteca Filosófica"*, d'on beu en gran part l'Espanya que parla en castellà—prescindim de Catalunya, l'obra hellenista de la qual es mostra tan pollenta—es capgira vers l'escolasticisme i després de divulgar les obres de Plató (2), edita bellament la *Lògica* d'Aristòtil, en tres tomets preparats amb curosa diligència pel Professor de l'Institut de València, En Francesc Gallach i Palés (3), a qui, com a la Casa Espasa-Calpe—que té l'exclusiva d'aquella Biblioteca—deurà eterna gratitud el renaixement de l'aristotelisme. Essent, per desgràcia, tan general dins Espanya el desconeixement del grec i fins del llatí, una gran majoria de pensadors espanyols no s'han donat compte perfecte de l'aristotelisme; ni àdhuc de l'aristotelisme espanyol, perquè tota la filosofia aristotèlica espanyola està escrita en llatí, excepte qualque obra de Ramon Llull i els escrits dels àrabs i qualcuna d'altre; i en llatí seguiren escrivint els aristotelistes moderns (4). Per això són remarcables i dignes d'elogi les traduccions que es fan de les obres cabdals, començant per les originals gregues; i bona obra es faria escrivint i publicant en català o cas-

(1) LA REVISTA, Quaderns de mil noucents vint-i-nou, *Gener-Juny;* pàgines 19 i següents.
(2) Toms XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XXI, XXII, XXIII i XXIV.
(3) Toms XLV, XLVI i XLVII.
(4) Com el Card. González, Mendive, Ginebra, Villada, Urraburu, etc.

tellà tota obra filosòfica, com ja s'escriuen en llengua vernàcula, arreu del món, començant per l'insigne Cardenal Mercier, les obres del qual foren publicades per l'autor en francès.

Amb Menéndez i Pelayo es pot assegurar que la història de l'aristotelisme entre nosaltres comprèn tota la història de la filosofia ibèrica; encara que no tots els pensadors ibèrics es manifestin paripatètics incondicionals; i això, tractant-se tant dels filòsofs cristians, com dels àrabs i de la majoria dels hebreus. En una paraula: la claredat hel·lènica s'ha difós per Ibèria en tots els segles.

La mateixa ciència del segle XX impulsa cap a l'hel·lenisme aristotèlic, després del fracàs de la *Kultur* alemanya; perquè la ciència moderna eminentment positiva, es troba sobtadament davant el fet inajornable d'una insistència de principis i de problemes últims; i la mateixa complexitat d'aquests problemes de les ciències exactes en primer terme, i de les ciències experimentals i històriques en segon i tercer terme, han estimulat poderosament l'especulació filosòfica i induït als pensadors vers la crítica raonable, no solament de la raó pràctica, sinó també sobre "la crítica de la raó pura" de Manuel Kant i dels neokantistes. Fins a dins Espanya es registra l'interessant fet psicològic i col·lectiu, amb els historiadors, juristes, metges... que se senten impulsats a filosofar, cercant penosament, sense art, guiats per la raó natural a voltes enterbolida, el *perquè* últim de les coses i de les lleis de les coses, el destriament intel·lectual i analític—i per tant eminentment metafísic—, aguditzant l'especulació metafísica de les complexitats fenomèniques i sovint enigmàtiques. La crítica de les raons científiques, desperta la lògica; i com que ni el neokantisme—que tot ho havia inspirat—, ni el neocriticisme—manifestació morbosa d'un fetiquisme indolent de vegades, i sovint vertiginós—han mantengut el seu crèdit, i per això duen tan minvada la seva solvència teorètica, es retorna a la lògica del fill d'Estagira, bé directament, bé a través dels seus comentadors medievals; i així retornen a l'actualitat els estudis tomístics, scotistes i lul·lians (1). Es retorna, en una paraula, a la concentració subjectiva i redemptora de la matèria.

No és aventurat recalcar que la filosofia d'escriptors més lite-

(1) Lògicament hem de donar per caducades les doctrines materialistes, que avui ja no tenen cap *líder* de solvència científica. Raonablement digué l'abans ateu Artur Graf, en el V Congrés Internacional de Psicologia: "El materialisme fou verament la més gran vergonya del segle passat, i la seva major calamitat... Avui els homes de ciència són agnòstics, paral·lelistes, monistes, espiritualistes... però ja no hi ha un home científic que sia materialista". (ARTUR GRAF, *Per una fede*, Milano, Treves, pàg. 15-16).

raris que científics—dels quals a Mallorca en tenim qualque exemplar eminent—és fruit d'una mentalitat que es va complaure, en els passats desenis, dibuixant un panorama de lògica medieval migrat i caricaturesc. Però l'estudi ha obert els vells camins entre els cards i els romaguers dels prejudicis; i el camí ja és pla i viable, i tornam a l'edat mitjana! Perquè s'albira venturosament de quines necessitats vitalíssimes nasqueren, per exemple, els problemes dels universals, i així, dins un anhel de llibertat intellectual, es retorna a l'abrandament meravellós del segle XIII. La filosofia i especialment la lògica major i menor que es llegia a Sant Francesc de Mallorca, fou la clàssica i eminentment scotista. Scot i l'escola seràfica de Mallorca, sovint illuminada amb la claretat d'alba sempre prometedora de les obres de Mestre Ramon Llull, com s'escau dins les obres manuscrites de Fra Amengual i de Fra Perelló, parteix del fet de l'existència personal, per acotar tot un camp especial d'objectes i convertir-lo en matèria ubèrrima d'especulació. Objectes, és a dir: *raons (ciència*, en sentit medieval) reals, intelligibles, que viuen a l'interior del *Jo* inalienable, sometent-se al judici subjectiu.

II

Per convenciment d'escola som admirador i escolà del tomisme pur; mes declar que la solució scotista dels universals, principalment a través de les explicacions profitoses dels mestres de Sant Francesc de Mallorca—com Fra Amengual i Fra Perelló—tal com es presenten en els alludits manuscrits d'En Guillem Sureda d'es Rafal, s'ofereix a l'observació crítica, gràvida del pes d'una meditació secular, i ateny, per tant, un nivell d'evident maduresa.

Pels scotistes els *universals* són producte de l'intelligència, prenent peu de les coses. El *singular* existeix fora de la ment, en l'*objectiu*, en els motius de l'experiència sensible; i aquesta experiència els ofereix a la ment com a matèria de coneixença i d'ells treu la ment el fons latent d'allò *universal* en què ha de residir un fonament ineludible de raó científica. Així l'*universal* reflecteix dins el *Jo* la realitat experimental de què fou abstret, i la veritat lògica inherent al judici reflecteix dins el nostre esperit tal com és ella mateixa.

La lògica scotista, modalitat remarcable de la lògica aristotèlica ¿té transcendència actual? Si la té, tornen a l'actualitat els escrits dels eminents Mestres de Sant Francesc. I la tenen, com veurem més endavant.

Els *universals* ¿són pura elaboració subjectiva o tenen un fonament objectiu, real? Això constitueix l'etern problema de la coneixença i de la realitat, que nominalistes i realistes temptaren de resoldre. I vetaquí la divergència més fonda dins la reflexió lògica medieval, originada sobre la naturalesa de l'*universal*. Res més natural i lògic que l'estudi de l'*universal*, perquè l'*universal* constitueix l'objecte de la ciència. Perquè tota ciència aspira a conclusions universalment vàlides; sia ciència de fets experimentals, sia ciència de formes, el seu afany és de descobrir les essències pures extratemporals i supraespacials, nues de les accidències individuants. Tot el que individualitza es deixa deliberadament per captar l'element necessari i absolut, la forma patent del qual a la raó és la universalitat. I així es dóna la ciència de la lògica i les ciències matemàtiques—purament abstractives—i ens manifesta el fet que totes les altres ciències restants—és a dir: les experimentals—malgrat que actuïn sobre allò objectiu, no obstant ho redueixen tot a pura subjectivitat; o sia, que es veuen en la precisió ineludible d'especular sobre l'*universal*. Així la quinta essència de tota raó científica és constituïda per tipus, lleis, normes i principis universals; sense la qual cosa la ciència humana no fóra altra cosa que un conglomerat de coneixements, un munt més o menys ingent de material observat. Ni cal afirmar o donar la raó als qui així han considerat la ciència durant els dos primers desenis del segle actual. Perquè aquell munt d'elements observats esperen l'element sòlid i organitzador que dóna al coneixement la veritable valoració científica. Perquè aquesta valoració no sorgeix espontàniament de la suma d'experiències o d'artificis dialectals, sinó de l'enteniment que actua, judicant la mútua compenetració del *particular* i de l'*universal*. La ciència, en una paraula, més que en allò individual, mudable i contingent—com diu el P. Perelló—actua sobre l'individual, "en quant dóna fonament a l'universal, reflectint el fons essencial i permanent de les coses".

Conec per experiència, per les discussions que he sostengut, que els raonaments metafísics produeixen un efecte irritant sobre l'esperit no avesat a ells. Sembla com si nombroses aranyes teixissin entorn de la raó les xarxes invisibles, i s'indigna qui, com Gulliver, es creu empresonat entre els fils dels lilliputencs. Però tal és el dilema: o entregar-nos als sentits i als errors vulgars, o resignar-nos a seguir les rutes de la dialèctica. L'esperit humà no pot crear res; tot el seu esforç es redueix a disposar de les coses sen-

sibles, experimentades, a l'abast d'una perspectiva unificadora o categoritzant, a classificar-les, a coordinar-les, a reunir com dins un catàleg categoratiu, allò que els sentits percebeixen com a fulles soltes i desordenades. El nostre esperit depèn del tacte, de la vista, de l'olfacte, del gust, de l'oïda. L'home és una lira de cinc cordes, que són els cinc sentits. Deu, vint sentits més, llançarien el nostre pobre esperit, tal vegada, vers un horitzó més ample; i sota una llum desconeguda, la raó humana judicaria per ventura sobre míriades d'essències i d'objectes dels quals ara no en tenim, ni en podem tenir idea. La ciència, per això, és infinita i és definida; és infinita quant a les deduccions sobre l'ordre experimental i l'ordre possible, perquè les seves lleis són generals i comprenen l'existent i fins part del possible; és finida perquè el nostre enteniment actua sobre les percepcions finides. De manera que la ciència humana és redueix a una qüestió d'òptica intellectual, de classificació universal per a determinats objectes. Els fonaments de la demostració, aquelles veritats intelligibles per elles mateixes, aquelles proposicions eternes, actuen com un compàs que circunscribeix necessàriament l'espai illuminat pel veritable axioma de l'evidència, que classifica, que descobreix el nexe causal, i reconeix lleis eternes o naturalment indefectibles. Hi ha un adagi que acab de llegir a un llibre rus: "*Si* el Kremlin fos de mantega, el mujik se'l menjaria..." Vetaquí expressada la força de la deducció. Sempre al començament d'un silogisme troba el *si*... fatídic. Recordau-vos de les ciències exactes. Si aquest *si*... suposa el fruit de l'observació, un judici universal d'aplicació immediata, suposarà també un fonament científic; no una pura especulació; i serà legítim i objectiu el silogisme que en facem.

És ben lògica la concepció scotista dels Mestres de Sant Francesc, perquè la valoració de les idees universals és posterior al problema psicològic i genètic; és a dir: al de les representacions generals. I així, per la resolució del problema lògic-metafísic de l'*universal,* són sempre de gran valor les dades psicològiques, l'experimentació interna i l'estudi de la subjectivitat pura; perquè el punt de vista psicològic és indispensable per comprendre l'essència de l'abstracte i la funció gnoseològica que el caracteritza.

III

Segons Sant Tomàs l'element de la realitat pot considerar-se sota tres aspectes: *en la naturalesa,* on és singular i multiplicat;

en el concepte, on és u i universal; i *en la quidditat,* és a dir: en l'abstracte, subjectiu. D'aquestes consideracions sorgiren les formes clàssiques de l'escolasticisme medieval:

"L'universal es troba fonamentalment en la cosa i formalment en l'enteniment."

"L'universal no existeix en la naturalesa experimental, més que en quant és individualitzat."

"L'universal no és una cosa subsistent; però té una certa existència dins el singular."

"No repugna el coneixement del singular, sinó en quant és material; perquè res és intel·ligible si no es fa immaterial. (1)"

Duns Scot admet els tres significats de l'universal; però sembla indicar que les coses no són la *causa,* sinó l'*ocasió* de la formació de l'universal; de la qual cosa deriven una munió de conseqüències doctrinàries.

Es tracta del mateix problema que es proposaren Descartes i Locke, que assenyalà una escissió profunda entre la filosofia anglesa i la continental. La lluita de les diverses escoles produí després aquel moviment empíric-racionalista que duu a la *Kultur* kantiana. Llarg fóra parlar de les confuses representacions de Spinoza—que, almenys, acusen la impotència de la humana imaginació—, del nominalisme de Hobbes i de Berkeley, del realisme de Fénelon, Bossuet i Leibnitz, del conceptualisme kantià i hammiltonès, etc. que revelen la importància de la polèmica. Kant aconseguí envair (2) —per dir-ho així—i conquistar tota la cultura filosòfica europea, que —al dir d'Unamuno (3)—s'hagué d'escriure amb *K;* i així s'inspira en el kantisme tota la filosofia europea acatòlica de final del segle passat i primer deseni del present. Però el neokantisme produí una reversió al positivisme i neokantisme i positivisme pariren l'agnosticisme modern diluït per la memorable Encíclica *"Pascendi"* de Pius X. Després d'aquesta encíclica constitueix un fet, la reacció saludable de l'escolasticisme, amb una tendència definitiva, bé a la lògica pura d'Aristòtil, bé a l'escolasticisme medieval principalment scotista.

Per això he dit que retorna l'actualitat a les explicacions dels Lectors de Sant Francesc, Fra Amengual i Fra Perelló.

En efecte, la dictadura de la *Kultur* kantiana agonitza; així ho

(1) S. THOMAS. XII, *Met* 1 13; Q. VII *De Pot,* 3 ad Im.; in *Sec. Sent.* D. 30, q. 2; 2 *Post Analyt.* I u; 1.ª P. q. 76, a. 1. etc.

(2) SCHAFF, *Inst. Cosmologicæ,* pàg. 202 i següents.

(3) En *Sentimiento trágico de la vida.*

reconeix tothom; els símptomes del seu exhauriment són nombrosos i indefectibles; l'aparició—en el que va de segle XX—de tendències filosòfiques que es proposen la finalitat de superar al criticisme kantià fins arribar a una nova concepció del món i de la vida, és un d'aquells símptomes més eloqüents, perquè revela que són superades amb valentia totes les formes d'idealisme i de neo-criticisme agnòstic.

Per altra part, és evident la influència de la filosofia hel·lènica-aristotèlica ja pura, ja a través del seu il·lustre representant Leibnitz, per exemple en la Metaphysica de Wundt, en el realisme de Lluís Riehl i en l'idealisme crític de Külpe. (1)

També cal remarcar que en el camp de la lògica són evidents les coincidències entre el pensament d'avui i el medieval. En efecte: la doctrina de Scot sobre la realitat i la intel·ligibilitat dels objectes lògics, fa pensar—com encertadament escrivia Carreres i Artau (2)—en les recents investigacions del Meignong i de l'Escola Logística austríaca.

Una semblança cal establir també entre les doctrines scotistes i les dels actuals fenomenologistes; Edmond Hursserl, per exemple, i el seu gran deixeble Heidegger. (3)

No s'ha fet encara l'estudi de la valoració cultural-filosòfica ni de la nostra Universitat Lul·liana, ni de les escoles de Sant Francesc de Mallorca. Avui que ja es retorna a la filosofia clàssica; quan els pensadors es giren vers els comentadors medievals de les doctrines del fill de Stagira, allunyant-se més i més de la *Kultur*, l'estudi de les disertacions ponderades i suaus dels nostres filòsofs i teòlegs d'antany, convida a teixir una monografia interessantíssima per la cultura mundial i profitosa ferm per la reivindicació històrica de la cultura filosòfica mallorquina, que començà a París, amb el Beat Ramon Lull i acabà a Valladolid, amb els triomfs acadèmics del P. Antoni Perelló.

F. SUREDA I BLANES

(1) Vide: NOSTILZ-RIENECK, *Leibnitz und die Scholastick* (en *Philosophisches Jahrbuch*). WUNDT, *Metaphysyk* (en *Kultur der Gegenwart*, 1907); *Logik*, 5.ª ed. 1924. RIEHL, *Zur Einführung in die Philosophie der Gegenwart*, 6.ª ed. 1921. Etc. etc.

(2) CARRERES I ARTAU, *A l'entorn de la filosofia de l'Edat Mitjana* (En *La Revista*, gener-juny, 1929, pàg. 21).

(3) Quant a Meinong, vegi's SPENGLER, *Das Verhaltniss der Philophie des "Als Ob" H. Waihingers zu Meinong über Annahmen* (en Zeits. fur Phil.krit, 1912.) HEINDEGGER, *Die Kategorien und Bedeutungslehre des Duns Scotus* (Tubinga, 1916).

EN QUÈ PENSAVEN ELS DOS CAVALLERS DINS EL BOSC

DE VÍCTOR HUGO

La nit era ben negra i el bosc no era més que ombra.
Hermann al meu costat apenes si es colombra.
A la bona de Déu anàvem al galop.
Els nuvolats del cel semblaven com a marbres;
volaven les estrelles en el brancam dels arbres
com un eixam d'estels de foc.

Jo estic ple de recances. A la dolor vinclant-se,
pregon, l'esperit d'Hermann està buit d'esperança.
Jo estic ple de recances. Cor meu, pots reposar!
Doncs, mentre travessàvem les solituds callades,
Hermann em diu:—Pensava de tombes mig badades!
—Jo pens, li deia, en les que s'han tornat tancar!

Ell mira cap envant; jo mir cap endarrera.
Els cavalls galopaven per dins la clarendera;
el vent ens arribava els àngelus llunyans.
Ell diu:—Pens en aquells que l'existència ajeia
dins la dolor; qui són i viuen.—Jo, li deia,
pens en els qui foren abans!

Cantaven les fontanes. Què deien les fontanes?
Els arbres murmuraven. Quines paraules vanes?
Les mates es parlaven com bons amics antics.
Diu Hermann:—Els vivents mai reposar sabrien;
en aquesta hora hi ha ulls qui ploren, ulls qui espien.
I jo li dic:—Molts d'altres, ai las! n'hi ha d'adormits!

Hermann reprèn:—El mal en la vida estaria;
els morts ja no sofreixen. Sortosos! Em plauria
llur vas que amaguen l'herba i el fulleram amic:
La nit els agombola dins sa tranquilla balma,
i el cel radiant totes les llurs ànimes calma
dins totes les tombes d'un pic!

Jo que dic-li:—Al llindar del misteri que aterra,
calla! Dormen els morts colgats sota la terra.
Els morts, que són els cors qui un jorn t'han estimat!
És ton àngel finat! És ton pare i ta mare!
No els entristim gens més per la ironia encara;
com a través d'un somni ta veu els ha arribat.

LA NIT

D'E. VERHAEREN

DES que dins de la plana immensa s'és fet nit,
amb grans martells pesants i roques taciturnes
l'ombra aixeca sos murs i ses torres nocturnes,
com un Escorial d'argent fosc revestit.

El cel prodigiós domina tot ple d'astres,
—volta d'èban i d'or on guaiten milers d'ulls,—
i vers les traginades dels cels, de focs curulls,
els pins i les alzines es llancen com pilastres.

Com a sudaris blancs que una flama enllumena
lluen els llacs on brillen els fanals estelars,
i les cases i llurs cledes quadrangulars
es drecen com a tombes gegants a la serena.

Talment amb sos recons i cambres funeràries,
de dalt a baix bastida de misteri i terror,
la nit sembla el palau fosc d'un emperador
recolzat dins tenebres al fons de les llunyàries.

BRINDIS

DE G. PARINI

S'ENVOLA amb els jorns ràpids
la dolça vida mia,
i per l'amarga via
l'estimba ja l'edat.
Les belles qui amb la llengua
a l'engany prompte viuen,
sols eixa me rediuen
ingrata veritat.
Amb llurs ullades mudes,
llur fesomia avara,
em diuen amb veu clara:
per tu no venim ja.
I fugen i follegen
del gai jovent a vora,
tot fent parlar a l'hora
els ulls, el front, la mà.
Què fer? Caldrà que amb llàgrimes
se'm mulli la parpella?
Més savi m'aconsella
qui em diu de gaudî encar.
Si ja de murtra tendra
la meva part he haguda,
bé fa si amb altra ajuda
l'Amor se'n vol anar.
Girin l'espatlla càndida,
girin-me, si, les belles;
no tot plaer amb elles
se n'és anat al fi.
A l'amistat, a Bacus
daré jo el temps que torni;

caiga la murtra i s'orni
d'eura el cabell per mi.
Què hi fas en eixa cítara
corda que Amor sonares?
Ben poc a to et posares
del meu novell plaer.
Cantar avui em vaga
entre els amics jocundes,
auguris verecundes
vessant-los a voler.
Fuig l'inestable Venus
amb flors i dolces aures,
mes tu, Lieu, restaures
ço que el desembre occí.
Convé que amb l'edat fèrvida
l'Amor esquiu es faça,
mes l'amistat no passa
fins l'hora de partir.
Les belles que avui fugen
de nostra vora, asprives,
vendran un jorn, amigues,
llurs brindis a oferir.
Companys dòcils nosaltres,
què fê amb elles suara?
Plegats un beire encara
beure, i, aprés, morir.

JOAN PONS I MARQUÈS, TRAD.

EL PRIMER ROSSINYOL

NATURA està de primavera.

Suaus carícies de llum.

S'ha obert al bes càlid i apassionat de maig la sàvia de tota la floresta. El Paradís no ha somniat mai sol tan pur, mar tan blava.

Hem pujat al Calvari de Felanitx.

Es l'hora sexta del capvespre. Capvespre banyat d'or i saturat d'aromes salvatges.

Vers la mar sura el monstre de Cabrera com violenta pinzellada damunt l'horitzó. El pla picat de casetes humils i ratllat per les blanques línies de carreteres, té tota una gama de verds, des del pàl·lid del farratges, al blau obscur dels garrovers de lluenta fulla. La riba de Campos, al lluny, s'entela davall la boirina. I més enllà es dibuixa vagament la cendrosa plana de Lluchmajor. S'enlairen vers el cel nombroses columnes de fum, lentes, dins l'aire encalmat. Són els formiguers que la mà del pagès acaramulla per cremar les terres qui han de dar nova vida als sembrats.

Sota la llum morent jeu el puig de Randa que un raig de sol fereix a la carena com si fos un monstre marí surant a flor d'aigua.

En el fons del paisatge es destria el relleu ciclòpic que s'estèn des de Galatzó a Formentor. Sols són ombres clarines damunt la teba d'un cel ponentí.

La fondalada luxuriant de verdor que es belluga del Calvari fins a la serra té la varietat de l'arc del cel.

Encara s'albira la fletxa del campanar de Manacor que guaita darrera una muntanyola grisa i llarga.

Abaix, als meus peus, a la carena mateixa del Calvari hi ha un verger propici als rossinyols. Tota la vegetació hi té el seu niu: des de les falgueres de curta vida fins les velles oliveres sembrades pels primers romans que arribaren a l'illa.

El sol se'n va al bressol de la nit.

El gall no canta, ni lladra el ca.

El camp s'idealitza extàtic dins el crepuscle més ubriagant que veié Mallorca.

Tot s'adorm dins un dols misteri. Sembla que l'harmonia universal resta sorpresa, admirant la grandesa d'aquest recó florit que s'ofereix a la fantasia dels poetes.

El puig de Sant Salvador fica la testa dins les ombres que l'envolten i el castell de Santueri s'embolcalla d'espesses tenebres.

Natura clou els parpres dolçament i el Criador penja dalt la volta blava la fina argenteria de la nit.

¡Hora patriarcal, nit divina!

I dins el verger amb solemnitat diamantina, el primer rossinyol de l'any ha cantat.

MATEU CLADERA I PALMER

ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA DE MALLORCA

CRÒNICA

BILINGÜISME.—Han estat cursats telegrames al Ministre d'Instrucció Pública i al nostre soci d'honor En Gabriel Alomar insistint en la nostra petició de que es faci extensiva a les Balears el decret de Bilingüisme atorgat a Catalunya.

CURS D'ORTOGRAFIA I ELEMENTS DE GRAMÀTICA.—El dia 21 tengué lloc la lliçó de Clausura d'aquest curs que amb tant d'encert han explicat els professors Busquets i Pellicer i que tan profitós ha estat pels mestres.

El mestre senyor J. Rosselló i Gil, en nom dels assistents al dit curs ha comunicat a l'Associació el seu agraïment.

TRASPÀS DE SANTIAGO ROSSINYOL.—La J. D. acordà que consti en acta el sentiment per la pèrdua de l'illustre artista i així mateix prengué l'acord de trametre a la seva vídua el següent telegrama:

"Associació per la Cultura de Mallorca us fa present el seu condol pèrdua illustre artista català descobridor belleses Mallorca.—*Darder,* President; *Aguiló,* Secretari."

També acordà fer, dins la tardor vinent, una exposició de les obres de Rossinyol encapçalada amb una conferència i gestionar la venguda d'una companyia catalana per representar algunes de les seves obres teatrals.

AVANTPROJECTE D'ESTATUT DE LES ILLES BALEARS.—El dia 19 la Junta Directiva aprovà aquest avantprojecte que la ponència de l'Associació havia redactat amb la collaboració dels representants de les Cambres de Comerç i Agrícola d'aquesta Ciutat.

El dia 22 es reuní la Junta general extraordinària. El President explicà l'objecte de la sessió i el Secretari donà lectura a l'avantprojecte.

Després de breu discussió i presentació de lleugeres esmenes fou aprovat.

El dit avantprojecte ha estat presentat al President de la Diputació Provincial Sr. Julià i Perelló, el qual el rebé amb molta de simpatia, oferí editar-lo a despeses de la Diputació i convocar una Assemblea d'Ajuntaments i Entitats per a la seva discussió i aprovació.

Com veuran els nostres lectors l'avantprojecte és insert en aquest mateix número.

E L S L L I B R E S

AULUS GELLI.—*Les nits àtiques.*—Traducció del Dr. Cebrià Montserrat.—Fundació Bernat Metge.—Barcelona.—132 pp.

El tom primer de la sisena sèrie de la F. B. M. ens dóna la versió al català de "Les nits àtiques" d'Aulus Gelli, feta pel Dr. Cebrià Montserrat, que inaugura amb aquesta versió la seva tasca de traductor dins l'empresa humanista posada sota el mecenatge de Cambó i la direcció de Joan Estelrich.

Aulus Gelli, que visqué dins la segona centúria de la nostra era, havia nascut probablement a Àfrica; ho fa creure el seu estil ple de neologismes i arcaismes, corrents a l'escola de Cartago, i les seves amistats i mestres, també cartaginesos, i el seu coneixement de la topografia i costums líbiques.

Visqué a Roma i a Atenes, per completar els seus estudis; i tornat a Roma actuà intensament en el fòrum, fins que morí.

"Les nits àtiques" és una entesa compilació de matèries que tenen de veure amb quasi totes les disciplines del saber humà, encara que l'autor tenia especial devoció per les qüestions gramaticals.

L'absència de pla, mètode i ordre és completa en aquesta compilació, perquè l'autor es va limitar a abocar-hi totes les notes per ell preses a mida que anava llegint llibres o treia fruit de converses o disertacions.

Quant a l'estil d'Aulus Gelli, és considerat un escriptor expertíssim en el maneig de l'idioma i ben documentat en el que procedia dels temps antics.

Aquesta traducció porta una introducció, molt completa i documentada, que signa el traductor Dr. Cebrià Montserrat, Catedràtic al Seminari Conciliar de Barcelona.

LOUYS, PIÈRRE.—*Afrodita.*—Traducció de D. Guansé i A. G. Salesas.—Llibreria Catalònia.—Barcelona.—226 pp.

Si el nom de Pièrre Louys no fos abastament conegut per la seva producció, el títol de la seva obra més coneguda "Afrodita" seria suficient per identificar-lo. Aquesta raó és prou perquè no calgui tractar aquí, ni de l'obra, ni de l'autor.

"Afrodita" ha estat incorporada al català per mitjà de la traducció que han fet Domènec Guansé i A. G. Salesas. Els traductors han fet una obra realment excellent perquè les belleses de la narració del notable escriptor francès es conserven i tota la traducció és feta amb honradesa i amb cura perfecta.

L'edició, gairebé de luxe, és obra de la Llibreria Catalònia.—R. R. T.

L E S A R T S

EXPOSICIONS

JOSEPTH HECHT

Josepth Hecht ha exhibit a les "Galeries Costa" una cinquantena de gravats al buril, molts d'ells illustracions de l'Arca de Noé, que li permeten lluir les seves facultats per resoldre el ritme dels moviments de diversos animals, dotant-los d'adequada expressió. Amb estilització similar, tracta altres assumptes entre els que citarem *Os blanc* de fi perfil i *Caça a Amèrica* delicada agrupació.

Presenta, encara, una minoria d'obres, més selectes al nostre entendre, en les quals les línies guanyen en ductilitat obtenint més simpàtica lluminositat i atmosfera. En aquestes sembla que, deprenent-se de la finalitat d'illustrador, pot posar-se la seva imaginació més lliurament en temes sentits amb major força per l'artista. Són atraients *Original flor, Reparació de xarxes, Repos, Pintat* i *Llit.*

En una gran part dels treballs, tant de l'una com de l'altra modalitat, observam la influència de l'art persa infiltrant-se dins el modern.—B. B. C.

RECULLS DE FORA

L'esdeveniment més important de la vida nacional del mes de juny, i el major d'ençà de la proclamació de la segona República espanyola, foren les eleccions a Corts Constituents celebrades amb tranquillitat arreu d'Espanya el dia 28. El resultat primer fou la consolidació patent de l'opinió republicana que era ja descomptat, i la consolidació, també descomptada, de l'esquerra. La majoria de diputats no l'assolí cap partit. La minoria més important els socialistes, als que segueixen després els republicans d'En Lerroux, Alianza Republicana, Dreta Liberal Republicana, i nuclis més petits de clasificació imprecisa.

Les eleccions es feren amb la llei dictada aposta pel Govern. El no obtenir les minories, en distintes parts, entre elles Madrid i Barcelona, el vint per cent dels votants exigits, va fer necessari repetir l'elecció pels llocs de minoria el 12 de juliol.

* * *

A Catalunya les eleccions tenien una significació especialíssima, donat el moment àlgid en que es troba el plet del catalanisme. La campanya electoral fou intensíssima i abundosa en estridències i no sempre es pogué jugar amb la mateixa llibertat per part de tots els sectors. El nombre de candidats era, al final, cosa imponent. El resultat fou l'esclatant victòria de l'Esquerra Catalana, que se'n dugué majories i gairebé tot amb la inutilització definitiva del Partit Catalanista Republicà. Unió Catalana, dins aquesta darrera organització es quedà sense cap diputat i la Lliga, amb penes i treballs en pogué treure uns quants. Una vegada més la representació proporcional hauria pogut posar més les coses al seu punt.

Entre els diputats triomfants per Catalunya figuren tres mallorquins: Gabriel Alomar, de la Unió Socialista; Joan Estelrich, de la Lliga Regionalista, i Antoni M.ª Sbert, d'Esquerra Catalana.

* * *

Entre els decrets emanats del Govern de la República durant el mes de juny, figuren: la supressió dels títols nobiliaris; la Convocatòria a eleccions de Diputats por les Constituents; la creació dels Consells Municipals d'Instrucció Pública; la creació de càtedres de Català a les Escoles Normals de Catalunya, posades sota la inspecció de Pompeu Fabra; la rescisió del Monopoli de Tabacs a la zona espanyola d'Àfrica; la creació de 27.000 escoles; l'emprèstit exterior de 8.000.000 de lliures esterlines; i sense decret l'expulsió del Cardenal Segura, obligat el dia 15 a repassar la frontera, per ordre governativa.

* * *

Han estat publicats per la premsa els avantprojectes d'Estatut de Galícia, de Bascònia, redactat per la Societat d'Estudis Bascos, aprovats després per les Assemblees de la Corunya i d'Izunya, respectivament.

* * *

A darrers de mes es féu conèixer també, primer per informacions oficioses dels periòdics i després donant el texte presentat al Govern, l'avantprojecte de Constitució de la República Espanyola elaborat per la Comissió Jurídica presidida pel Sr. Angel Ossorio i Gallardo.

El citat projecte produí una decepció general, tan general que tengué la virtut de no agradar a ningú. El Govern, amb la dificultat de lligar l'opinió diversa dels seus components heterogenis, desistí de presentar aquest ni un altre projecte com a seu, i l'avantprojecte citat arribarà a les Corts tan acompanyat de vots particulars i esmenes que ni els seus redactors el coneixeran.

* * *

En la política internacional, que de bastant de temps ençà, gira tant a l'entorn de les grans qüestions econòmiques, féu sensació la proposta del President nordamericà Mrs. Hoover de concedir una moratòria general d'un any pel pagament de tota classe de deutes internacionals provinents de la gran guerra. A la iniciativa de Hoover, que fou rebuda amb sorpresa, s'han adherit fins ara gairebé tots els governs continentals interessats.

* * *

En una conferència a Londres, dia 4, sobre "La Consolidació de la Pau mundial" el ministre d'afers estrangers britànic Mrs. Henderson advocà declaradament per la necessitat d'enfortir el prestigi de la Societat de Nacions.

* * *

L'atenció internacional estigué posada en la visita que el Canceller alemany Brüning i el seu ministre d'afers estrangers, Curtius, el sucessor de Stresseman, feren a Chequers, residència del premier britànic Mac Donald, del 5 al 9 de juny, invitats pel darrer per tractar de certs problemes d'interès per Alemanya; desarmament, reparacions. S'espera que els acords d'aquelles converses han d'influir, durant l'any en curs, en l'economia mundial.

* * *

Segueixen sense solucionar les diferències entre el Vaticà i el Feixisme, nascudes de l'ofensiva violent de la dictadura italiana contra l'organització d'acció catòlica, que Mussolini voldria disoldre d'una manera definitiva. La tensió actual dura des de darrers de maig. La posició del Papa mantenguda amb energia en protestes i discursos, culminà amb la publicació, a París, de la Carta posant els fets en coneixement de tot el món.

* * *

L'Institut Català de les Arts del Llibre ha commemorat el seu vinticinquè aniversari amb la publicació, en edició limitada de bibliòfil, d'una tria de contes amb el títol de: "Contes de Bibliòfil".

* * *

Dia 14 morí a Aranjuez, on es trobava de temporada pintant els jardins que tant havia estimat, l'illustre pintor, literat i humorista, gran amic de Mallorca i dels mallorquins, Santiago Rossinyol. El seu cadàver, trasportat a Barcelona, fou exposat al Consell de Cent i rebé l'homenatge pòstum oficial i popular de Catalunya.

* * *

Diumenge dia 31 de maig tengué lloc a Barcelona, al Palau de Projeccions, un grandiós acte d'homenatge a la llengua catalana i al Ministre d'Instrucció Pùblica, autor del decret del bilingüisme, que hi assistia. Pronunciaren discursos Ventura Gassol, Domingo i Macià.

* * *

Dia 5 fou lliurat solemnement en el Palau del Senat, a Madrid, el missatge d'adhessió que les entitats econòmiques dirigiren al Govern de la República. El missatge d'entrega fou llegit pel president del Foment del Treball Nacional de Barcelona, Sr. Bosch Labrús, i contestat pel President del Consell Sr. Alcalá Zamora.

* * *

La tribuna del *Conferentia Club* català en el darrer mes del curs ha estat ocupada por J. Folch i Torres que hi parlà dels Museus de Barcelona.

* * *

Una interessant conferència del Sr. A. Ossorio i Gallardo constituí un dels actes amb què el Centre Autonomista de Dependents del Comerç, reté homenatge als qui mantengueren la campanya a favor del dit Centre durant les llargues persecucions amb què el distingí la dictadura.

* * *

El diumenge dia 7 tengué lloc a Manresa una diada d'afirmació patriòtica, commemorativa de la proclamació de los famoses *Bases* que duen el nom d'aquella ciutat, on foren promulgades en una Assemblea de la Unió Catalanista de 10 març 1892.

El grandiós miting fou presidit pel President Macià i hi prengueren part les entitats representatives de tots els sectors del catalanisme.

* * *

Dia 9 es celebrà la sessió d'obertura de l'assemblea i constitució de la Generalitat de Catalunya. Fou elegit president de l'Assemblea el Sr. Jaume Carner, i es llegí el missatge del Sr. Macià. En sessions successives, pronunciaren discursos el Sr. Carner, llegí la contestació al missatge presidencial, el Sr. Lluís Companys, i es nomenà la ponència que, en unió dels membres del Govern de la Generalitat, havia de procedir a la redacció de l'Estatut de Catalunya.

N O T I C I A R I

UN HOMENATGE

La benemèrita societat "Fomento del Turismo" reté un càlid homenatge a la memòria del seu fundador Enric Alzamora, del qual es destapà un quadre pintat per Vicens Furió i després N'Antoni Mulet llegí una bella semblança de l'homenatjat. El recordà com home de seny i d'intel·ligència, que posà al servei de Mallorca, objecte dels seus amors perennals. La seva vida és una lluita constant contra la ignorància i el repós, que combaté des de la premsa, cuidant d'esperonar la vida dels seus conciutadans, inquietud que també es manifestà al clos de la Cambra de Comerç i Foment del Turisme. Dotat d'aptituds diverses tractava igualment de temes econòmics, artístics, socials, polítics, pedagògics i turístics. Amà el mallorquinisme, no reclós, sinó obert als afanys del progrés. El vint-i-cinc anys passats són la millor confirmació del sentit que Alzamora tenia de la realitat. El seu germà Ferran agraí en nom de la família aquell acte tan solemne, masell de bells records i afalagadores prometences.

CURSET DE LLENGUA VERNACULAR

La meritíssima societat "Foment de Cultura de la Dona" de Sóller ha inaugurat un curset de Gramàtica i Llengua Mallorquina a càrrec de la Presidenta Maria Mayol. Així, la dessusdita entitat ve a refermar l'obra cultural que veié vergonyosament obstruïda per la tirania i incultura de la nefanda Dictadura.

Bé voldríem que l'exemple de Sóller tengués imitadors a altres pobles de Mallorca.

UN ESTUDIÓS

Ha retornat a Mallorca Mr. Chandler R. Pest, Professor de Grec i Belles Arts de la Universitat de Harvard (Estats Units). L'objecte de la seva estada a Mallorca és estudiar la pintura a l'illa durant els XIV i XV segles. Per això ha vist les pintures damunt post que se conserven encara de l'època medieval.

DECLARACIÓ DE MONUMENTS HISTÒRICO-ARTÍSTICS

La "Gaceta de Madrid" publicà un decret del Ministeri d'Instrucció Pública declarant pertanyents al tresor artístic nacional:

A Mallorca.—La façana principal de les Cases de la Ciutat, Seu, esglésies de Santa Eulàlia i Temple; Llonja i Banys àrabs, Castell de Bellver, Palau de l'Almudaina, ruïnes de les basíliques cristianes de Manacor i poblats de Lluchmajor, Coves de Cala Coves, castell d'Alaró i casa Morell.

A Menorca.—Ruïnes de So'n Cartà, Naveta dels Tudons, de Rafalrubí i Bianiach, Talayot de Sant Agustí, de Torrelló, de Dalt; ruïnes de Trepucó, de Torres d'En Gounes, de So'n Mercer.

A Eivissa.—La Necròpoli púnica del Puig dels Molins.

UNA BIBLIOTECA

La Companyia de Ferrocarrils de Mallorca ha inaugurat la Biblioteca Obrero Ferroviaria fent així una obra eminentment cultural. Una sala rectangular, decorada amb bon gust i senzillesa agombola uns grans prestatges plens de llibres d'estudi, entre els quals sobresurten tractats de mecànica.

"RIEGOS DE MALLORCA, S. A."

També aquesta societat anònima ha inaugurat les obres i instal·lacions per la distribució de les aigües.

Després de grans esforços ha instal·lat un motor bomba d'una potència de 650 H. P. i montat en una extensió de més de deu quilòmetres un filat de tuberies, gràcies al qual serà possible el regadiu de 1300 hectàreas de terrer, les quals es trasmudaran en horts fructiferants.

TAFONA COOPERATIVA

Acaba d'introduir una important millora. Sota l'experta direcció del Dr. Hector Carini s'han fet pràctiques de refinament d'oli. La neutralització i decoloració d'oli de diferents qualitats s'ha portat a terme amb excel·lents resultats i ja s'han tramés al mercat mallorquí i a l'estranger partides d'oli refinat. Sabem que més envant per tal d'augmentar l'eficiència en la refineria, l'esmentat sindicat agrícola pensa emprendre la desodorificació, amb la qual cosa hauria donat un gran avenç en el comerç en aquesta important matèria.

NOU SETMANARI

Amb el nom de "Verdad y Justicia" ha començat a veure la llum pública un nou setmanari bilíngüe.

NÀUTICA

Ha fondejat al nostre port el yacht de nacionalitat francesa "Bella Duc" tripulat per la seva propietària i dos mariners. Mida solament 12 metres d'eslora. Sortí d'un port francès i arribà aquí després d'haver-li fet mal bé un temporal les veles i el motor.

MN. FERRAN MORAGUES

Ha traspassat aquest món Mn. Moragues, reeixida personalitat com a clergue, naturalista i fotògraf artista. Les seves obres de zel solament les coneix Déu i els desvalguts a qui remeiava cristianament. Com home de ciència deixa interessantíssimes col·leccions d'insectes escampades per museus d'Història Natural. El del Seminari de Mallorca té l'honor d'estotjar-ne una. Gràcies als seus estudis són coneguts i porten el seu nom bon nombre d'exemplars rars i variats d'insectes, que tal volta encara serien desconeguts.

Mossèn Moragues inicià a Mallorca la fotografia artística, palesant els coneixements tècnics que aconseguí i que moltes vegades haguérem de lloar en aquesta mateixa secció amb motiu d'alguna exposició.

La seva manca de salut el mantengué retret a la darreria de la seva llarga i fructuosa vida, la qual esperam confiadament que algú es decidirà a escriure a manera d'exemple i gratitud vers el meritíssim desaparescut.

CONFERÈNCIA ROCA WARING

Per tal de donar a conèixer l'avantprojecte d'Estatut de les Balears s'han organitzat una sèrie de conferències al Palau de la nostra Diputació. La primera estigué a càrrec de Roca Waring, presidida per les Autoritats. El conferenciant començà dient que el desig dels redactors de l'avantprojecte s'havia constret a marcar un camí per la discussió, de la qual n'havia d'eixir l'Estatut definitiu, que és pensava presentar a les Corts.

Fa notar que l'esperit que l'informa és purament mallorquí, malgrat les simpaties dels redactors per Catalunya els quals s'inspiraren més en la realitat actual que en cap mena de sentimentalismes. Es plany de la indiferència que la majoria de mallorquins senten per la nostra conquistadora que contrasta fortament amb el sentit de fidelitat de les persones cultes. Quant a les restants illes, Mallorca tendrà relacions econòmiques, conseqüència del concert econòmic que necessàriament haurà d'establir-se pels deguts efectes davant l'Estat. Per la resta són autònomes. Examina l'Estatut, el vot femení i la representació proporcional en les eleccions, ultra la importància bàsica de l'autonomia municipal.

El Sr. Roca, qui féu el parlament en la nostra llengüa, com també el President en les breus paraules de presentació, fou aplaudit i felicitat.

TURISME

Han vengut a les nostres platges els paquebots alemanys: "Ussukuma", "Monte Rosa", "Njassa" i "Wangoni". El trasatlàntic francès "Cap Taurane". Els paquebots anglesos "Viceroy of India" i "Orantes".

AVÍS ALS NOSTRES LECTORS

Dificultats d'ordre material han fet que aquest número sortís amb un retard considerable, del qual demanam excuses als nostres lectors.

Per tal d'aconseguir la regularitat en l'aparició dels fascicles d'aquesta revista, el pròxim número serà extraordinari i correspondrà als mesos de juliol i agost. Amb tot, feim avinent als nostres subscriptors que el nombre total de planes del volum d'enguany serà l'acostumat.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR: *ANTONI SALVÀ I RIPOLL*

ADMINISTRADOR: *JOAN I. VALENTÍ I MARROIG*

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA